

नपस्त्रिभेदे । “धूमप्रागैरुष्णैः क्षीरपैश्च सञ्जुष्टश्च
ब्राह्मणेन्द्रैः समन्तात्” भा० अष्ट० १४ अ० ।

धूममहिषी स्त्री धूमस्य महिषीव । कुम्भटिकायाम् त्रिका०
धूमयोनि पु० धूमो योनिरुत्पत्तिस्थानं यस्य । १भेदे २स-
स्तके च तत्र धूमविशेषजमेघफलं पुराणान्तरे उक्तं यथा
“यच्चधूमोद्भवं त्वभ्रं द्विजानाञ्च हितं सदा । दावाग्नि-
धूमसम्भूतमभ्रं धनं हितं मृतम् । मृतधूमोद्भवं त्वभ्र-
मशुभाय भविष्यति । अभिचारान्निधूमोत्पन्नं भूतनाशाय
वै द्विजाः ।” [वर्षे २तद्वति त्रि० अमरः ।

धूमल पु० धूमं धूमवद्गन्धं लाति ला-क । १कृष्णलोहितभे-
धूमसी स्त्री निस्तुपमापाणां चूर्णे “मापाणां दाहय
स्तोत्रे स्थापितास्त्यक्तकञ्चुकाः । आतपे शोषिताः पात्रे
रुष्टास्तान् धूमसी मृता । धूमसी रचिता सेव प्रोक्ता
भुम्भुरिका वृधैः । भुम्भुरी कफपित्तघ्नी किञ्चिद्वातकरी
मृता” भावप्र० ।

धूमाक्ष पु० धूम इव कक्षि अस्य अक्षं सप्त० । धूमतुल्यनेत्र-
युक्ते त्रि० स्त्रियां धिन्वात् ङीष् । “धूमाक्षी संपतत
कर्णां च क्रोशत” अथ० १११० । ७

धूमाङ्ग पु० धूम इवाङ्गस्य । १शिंगपाटणे नैघण्टुपार० ।
२धूमतुल्याङ्गयुक्ते त्रि० स्त्रियां ङीष् ।

धूमाग्नि पु० धूमशेषोऽग्निः शाक० त० । “विष्वाद्यो यो धू-
मशिखो धूमाग्निः स उदाहृतः” इत्युक्ते वज्रिभेदे

धूमादि “धूमादिभ्यश्च” पा० वुञ् प्रत्ययनिमित्ते पा० ग० कृतोक्ते
देशवाचकशब्दगणे स च गणः “धूम षडण्ड शशादन
अर्जुनाव माहकस्यलो आनकस्यलो माहिषस्यलो
मानस्यलो अट्टस्यलो मद्रुकस्यलो सप्तद्रुस्यलो दाण्डा-
यनस्यलो राजस्यलो विदेह राजगृह सातासाह शय
मितवर्जं भक्षाली मद्रुकल आलीकूल व्याहाव तत्रा-
हाव संस्कीय वर्षर वर्ज्यं गर्तं आगर्तं माठर पाषेय
षोष पल्लीश्वराक्षी धार्तराक्षी आवय तीर्थ (कुलाक्षौ-
वीरेषु) (सप्तद्रुक्षावि मनुष्ये च) । कुक्षि अन्तरीय द्वीप
अरुण उज्जयनी पट्टार दक्षिणापथ साकेत” । धौमकः

धूमाभ पु० धूम इव आभाति आ+भा-क । १धूमवर्णं शब्द-
मात्रा २तद्वति त्रि० ।

धूमाय अधूमो धूमो भवति भ्रष्टा० चूर्णै क्यच् नाम-
धातुः आत्म० अक० सेट् । धूमायते “अकस्मात् नगरो-
पान्ते कथं धूमायते चिता” हास्यार्थः । ल्युट् । धूमा-
यनम् “उषाचोपपरिदाहभूमायनानि पित्तस्य” सुश्रुतः ।

अत्र धूमशब्दः अग्निमान्द्यस्य चकवायुभेदः तद्भवान् धूमा-
यनम् । (चोक्षो या डेकुर)

धूमावती धूम इव वर्षणोऽस्यस्याः सतृप् सस्य वः शरा०
पूर्वपदद्वयोः संज्ञायाम् । दशमहाविद्यान्तर्गते देवीभेदे
महाविद्याशब्दे दृश्यम् । “विद्या धूमावती तथा”
तन्त्रसारः । तदुद्धानं यथा “विवर्णो चञ्चला दुष्टा दीर्घा
च मलिनाम्बरा । विघ्नतकुलला रुक्मा विधवा विरल-
विजा । काकध्वजरथाहृदा विलम्बितपयोधरा । हर्ष-
हृत्तातिरुक्ताक्षी धूतहस्ता वरान्विता । प्रहृष्टबोणा
तु भयं कुटिबा कुटिलेक्षणा । क्षुत्पिपासादिता निम्बं
भयदा कलहासदा । कपेत् क्षणचतुर्दश्यां प्ररचरच-
सिद्धये” तन्त्रसारः । तन्त्रशादिकं तन्त्रसारे दशग्रम् ।

धूमिका स्त्री धूमोऽस्यस्याः ठन् । कुम्भटिकायां त्रिका० ।
धूमित त्रि० धूम-जातोऽस्य तार० इतच् । १संजातधूमे
“अविषह्यसनेन धूमिताम्” कुमा० २दीक्षणीयमन्त्रभेदे
पु० “षडक्षरोजीवहीनः सार्धसप्ताक्षरो मनुः । सार्धद्वा-
दशवर्णो वा धूमितः स तु निन्दितः” तन्त्रशा० १स्वर्यगम्य
दिग्भेदे स्त्री प्रधूमितशब्दे दृश्यम् ।

धूमिन् त्रि० धूमोऽस्यस्य बाहुल्येन “नैकाक्षरात् जतो
जातेः सप्तम्याञ्च न तौ मृतौ” इत्युक्तेः इन्द्रिणोर्जाति
वाचकात् निषेधोऽपि भूम्नि तस्यानिषेधात् इति ।
१बाहुल्येन धूमवति अबाहुल्ये तु मनुष्ये धूमवान्
इत्येव । स्त्रियां ङीष् । सा च अजमीढस्य २पत्नीभेदे
“अजमीढस्य पत्यस्तु तिस्रो वै यशसान्विताः । नोहो
च केशिनी चैव धूमिनी च वराङ्गनाः” हरिवं० १२२० ।
२वज्रेर्जिह्वाभेदे स्त्री धूमवर्णशब्दे दृश्यम् ।

धूमोत्थ न० धूमादुत्तिष्ठति परम्परया उट्-स्था-क । १वज्र-
क्षारे राजनि० तस्य धूमयोनिसेवाज्जातवज्रात् उत्-
पन्नत्वात् परम्परया तज्जातत्वम् । २धूमजातमात्रे त्रि० ।

धूमोद्धार पु० इत० । १धूमनिर्गमे “धूमोद्धारोद्धारो
निपुणा जर्जरानिप्यतन्त्रि” मेघ० । २धूमस्य जाठरान्नि-
मान्द्यस्य चकपदार्थस्य उद्धारो (चोक्षो या डेकुर) “धूमो-
द्धारो तथा वान्ते क्षुरकर्मणि मेधुने” आङ्गि० त०

धूमोपहत पु० इत० । सुश्रुतोक्ते धूमजलोपहतूपरोग-
भेदे तल्लक्षणादि ततोक्तं यथा “अत आह्वं प्रशब्दाणि
धूमोपहतलक्षणम् । शंसति श्रौति चात्यथमत्यापम-
ति कासते । चक्षुषोः परिदाहस्य रागस्यैवोपजायते
सधूमकं निःशंसति श्रेयस्तन्मृद्वन्ति च । तथैव च